

Jak to tehdy bylo

Se zájmem jsem si přečetl v Průboji dne 10. července článek o divadle v Libochovicích. Že tam má ochotnické, nyní se spíše říká amatérské, divadlo velkou tradici. V té se pokračuje i v současnosti, hlavně každoročním setkáním amatérských divadelních souborů v tomto krásném městě.

Je namíste připomínat ochotnické divadlo i jeho vývoj. V dobách, na něž vzpomíná autor článku v Průboji, se hrálo ochotnické divadlo významnou úlohu, dnes už sotva docenitelnou. Otočím se knoflíkem a z přístroje slyšíme divadelní hry, jaké jsme se nikdy, co by ochotníci, neodvážili hrát. Televize nám přitom představuje i ty nejvýznamnější herce. Ale já v dobách slávy ochotnického divadla např. první slyšel vysílání rozhlasu v roce 1923 nebo 1924. Pan učitel nás odvedl do libochovického kina, kde nás zosadili do řad, jimiž procházel nějaký pán, a ten nám postupně přikládal k uším sluchátka. Přidržel nám je na uších pouze krátce, aby se co nejvíce děti vystřídal. Později, aby poslech urychlil, přikládal pouze jedno sluchátko, s druhým už mířil k uchu dalšího žáka. Ze sluchátka vycházela hudba, kde se vzala, bylo pro nás tehdy tajemstvím. Ze slovního doprodudu pana učitele jsme se dozvěděli, že to je vysílání rozhlasu, rádio, jak se většinou říkalo. Televize byla tehdy ještě vzdálenější, daleko před námi. Tu jsem první spatřil ve dvaapadesátém roce, v Moskvě, za naší návštěvy v redakci sovětské Pravdy. Tehdejší šéfredaktor, soudruh Iljičov, jehož známe z nedávné doby jako vedoucího sovětské delegace na madridské konferenci, nás pozval k sledování fotbalového zápasu, v němž hrálo naše československé mužstvo s týmem SSSR. Byl to televizor s malou obrazovkou, v němž byl zabudován i rádiový přijímač. Od těch dob rozhlas i televize nesmírně pokročily, ale tehdy ještě plnilo poslání nositele kultury na našem venkově do značné míry ochotnické divadlo. A to ve farmách ne příliš dokonalejších a pokročilejších, než za dob J. K. Tyla. Ve větších obcích, takových, jak bychom dnes řekli střediskových; hostovaly tehdy ještě kočující divadelní společnosti, rozdílné ovšem úrovně. Snad v každé vesnici byl nějaký spolek, který občas

zahrál divadlo. V naší obci, jež těsně sousedí s Libochovicemi, byly takové spolky tři. Náš, jenž se nazýval dělnický dramatický kroužek, do závorky jsme si hrdě psali člen svazu DDOČ, to znamená „dělnických divadelních ochotníků Československa“. Dále byl v obci divadelní spolek „Ohře“, víceméně nepolitický, a pak ještě občas zahrála divadlo mládež republikánská, tedy agrární strany. Z těchto tří ochotnických spolků byl neaktivnější náš dělnický dramatický kroužek. Brzy po první světové válce sehrál například divadelní představení „Žaluji“, jež podle románu H. Barbusse upravil tehdy velmi činný a známý dramatik J. Balda. Každý rok nacvičil kroužek 3–4 divadelní představení. Představení většinou nenáročná, taková, aby se lidem líbila, aby se zasmáli, nebo aby si nad dramaty, ponejvíce z venkovského života, trochu zasmutnili. Nad průměr z toho vynikaly zmíněná už protiválečná hra Žaluji, a potom satirická veselohra „Pan poslanec jako jedna fiala“, už nevím, kdo ji napsal. Byla zaměřená proti agrárikům a jejich politice, jež spočívala v odírání chudého venkovského lidu. V postavách na jevišti se poznalo i několik našich velkých sedláků, a ti přímo při představení ztropili výtržnost. Roztrušovali pak po vsi, že zanášíme do lidí různice a štvem je proti sobě. Veselohra tak řádo do živého a splnila účel. Já dostal v té hře takovou malou klukovskou úložku. Hlavní úloha, poslanec „jako jedna fiala“, připadla Františkoví Jelínkovi ze sousední vesnice, vynikajícímu a talentovanému divadelníku. František Jelínek potom s námi hrával velmi často, „držel se komunistů“, jak se tenkrát říkalo, ačkoli ho mezi sebe všemožně lákaly různé divadelní spolky v celém okolí.

Nakonec zakotvil, jak se říká, v Libochovicích, v „Dělnickém dramatickém spolku Slunce“. Dělal tu režiséra a hrával hlavní role. To byl divadelní spolek vedený komunisty, kteří měli oporu v Libochovicích sklárně. Připomínám to hlavně proto, že autor onoho článku v Průboji, když vzpomínal bohaté historie amatérského divadla na Libochovicku, se o „Slunci“ ani slůvkem nezmínil. Velmi oceňuje zásluhy divadelního spolku Scéna. Nic proti tomu,

vzpomínám na některá jeho dobrá představení, např. „Lidé na kře“, nebo „Bílá nemoc“. Právem se připomínají zásluhy o ochotnické divadlo na Libochovicku i pana Vyskočila, mého nezapomenutelného třídního učitele na měšťance. Rád na něho vzpomínám. On obvykle organizoval a nacvičoval vystoupení školní mládeže při různých příležitostech. Na mne pravidelně pamatoval s přednesem nějaké básně. Pamatuji dodnes, jak dobře zahrál Galéna v Bílé nemoc. To všechno ale nemůže autora článku v Průboji omluvit za naprostou nevěšmavost ke všemu, čím k tradici ochotnického divadla na Libochovicku přispěli dělničtí ochotníci organizovaní ve Svazu DDOČ. Kádr divadelního spolku Scéna tvořili učitelé, různí úředníci a živnostníci. Vedle čestného učitele Vyskočila (měl ovšem daleko ke komunistům), byl aktivním členem i majitel velké holičské živnosti a hoteliér, jehož jsem znal jako zuřivého „komunistožrouta“, Müller.

Herecký kádr Slunce naproti tomu tvořili skláři a jiní dělníci. Možnosti „Scény“ byly po všech stránkách lepší než naše.

Přesto se náš divadelní spolek Slunce velmi zasloužil nejen o ochotnické divadlo na Libochovicku, ale i prósazování politiky naší komunistické strany. V zájmu návštěvnosti sice se někdy hrála dojímová dramata, jako byla na konci dvacátých let srdcervoucí tragédie ze života cikánů „Cikánův slib“, „Cikánova láska“ a „Cikánova vděčnost“. Svaz DDOČ ale vedl své členské organizace k hodnotnějšímu divadlu. Tento směr se prosadil i v divadelním spolku Slunce, do něhož se soustředili ti, jež měli snahu dělat divadlo takové, které by vychovávalo naše dělnické diváky k třídnímu uvědomění. Cele se takové činnosti věnoval František Jelínek. Jako první divadelní spolek daleko široko jsme ve Slunci pod jeho vedením nastudovali hry sovětských autorů. Mezi takovými hrami byla například roztomilá veselohra „Cizí dítě“, o překonávání pozůstatků měšťáctví v lidech, dále pak „Beton“, o stavbě přehrady v letech první sovětské pětiletky a některé další. V roce 1936, po vypuknutí kontrarevoluce a občanské války ve Španělsku, jsme jako divadelní spolek Slunce připravili

pásmo Španělsko, Španělsko... sestavené z divadelních aktovek, písní a recitací. Soudě podle ohlasu mělo toto pásmo pěkný úspěch. Svým způsobem revolučním činem bylo uvedení hry Voskovec a Wericha „Rub a líc“, jež se tehdy právě hrála v Osvobozeném divadle. Touto hrou jsme zapůsobili i na nekomunistický okruh diváků tohoto maloměsta. A za dobrý počín lze považovat i ustavení pěveckorecitační skupiny při spolku Slunce. Činnost této skupiny inspirovala přímo slavná tehdy skupina El-cara, který navštívil jednou se svým souborem naše město a poskytl jistě rady a směrnic i naší činnosti. Zpívali a recitovali jsme na schůzích a při jiných příležitostech.

Nemíním popisovat historii Dělnického dramatického spolku Slunce v Libochovicích. Nechci ani s autorem článku o libochovickém divadelnictví polemizovat. Domnívám se však, že když píšeme o nějakých tradicích, z čeho vyrůstaly a jak přispívají k současnému životu, neměli bychom pomíjet dřívější činnost naší strany, ani organizací stranou řízených. Byla to práce nesmírně těžká, ale záslužná, protože tam, kam jsme neprošli přímo po stranické linii, působily tyto naše masové organizace, mezi nimi v neposlední řadě divadelní spolky, sdružené ve Svazu DDOČ, dělnických divadelních ochotníků Československa. A proč nepřiznat zásluhy lidem, kteří nelitovali sil, ani času a přibližovali pracujícím cíle, jež se dnes staly skutečností? Hovoří-li se nebo píše o vývoji a úloze divadla, divadelnického ochotnictví či jak se dnes říká amatérského divadla na Libochovicku, není možné přece v žádném případě opomenout úlohu dělnického divadelního spolku Slunce, stejně jako hovoří-li se o tělovýchově, nelze opomenout úlohu a význam silné a aktivní Jednoty proletářské tělovýchovy v Libochovicích. Nelze také přejít nevěšmavě zásluhy o věc dělnické třídy takových čestných komunistů, jakými byli soudruzi František Jelínek, František Mašek, Antonín Maleček, Václav Krečman, Marie Krečmanová, kteří už nejsou mezi námi, i mnoha dalších, kteří se časů, za které bojovali, dožili.

JIŘÍ SVOBODA,
redaktor Rudého práva